

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(9), 2022

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(Протокол №17 від 28.04.2022 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар:

Бабіля Марина Василівна, Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович - к. ф-м. н., доцент, завідувач кафедри машинобудування, природничих дисциплін та інформаційних технологій;

Качур Мирослава Михайлівна – к. пед. н., доцент кафедри теорії і методики музичної освіти;

Кобаль Василь Іванович - к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., професор, академік Української технологічної академії (м. Київ), завідувач кафедри легкої промисловості і професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – к. психол. н., доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент, декан факультету туризму та готельно-ресторанного бізнесу;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., доцент, завідувач кафедри суспільних дисциплін та фізичної культури;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., доцент, декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту та управління економічними процесами;

Реслер Марина Василівна - д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна - д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов;

Товканець Ганна Василівна - д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна - д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

9. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека освітньої політики / Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина та ін.; під заг. ред. О. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – С. 76.
10. Малащенко М. П. Шляхи реалізації здоров'язбережувальних освітніх технологій у початковій школі / М. Малащенко // Основи здоров'я. – 2012. – № 2. – С. 2–5.

УДК [373.2.011.3-053.4:502.3/7-047.42]:159.923.2

Порохнавець І.В.
здобувач вищої освіти ОС Бакалавр,
спеціальність 012«Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет
Черепаня Н.І.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ ДОШКІЛЬНИКА З ЖИВОЮ І НЕЖИВОЮ ПРИРОДОЮ ЯК ОДИН З ВАЖЛИВИХ АСПЕКТІВ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ ДИТИНИ

У статті розглянуто експериментування дошкільника з живою і неживою природою як один з важливих аспектів формування пізнавально-дослідницької активності дитини. Проаналізовано первинні уявлення про навколишній світ і ставлення до нього. Визначено зміст та умови формування пізнавально-дослідницької діяльності у дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти, дитина дошкільного віку, жива і нежива природа, формування пізнавально-дослідницької активності дитини, проблемне навчання, пошукова активність.

The article considers the experimentation of preschoolers with animate and inanimate nature as one of the important aspects of the formation of cognitive and research activity of the child. Primary ideas about the world around and attitude to it are analyzed. The content and conditions of formation of cognitive-research activity in preschool children in preschool institutions are determined.

Key words: *preschool education institution, preschool child, animate and inanimate nature, formation of cognitive-research activity of a child, problem-based learning, search activity.*

Формування дослідницьких умінь дошкільнят - одне з найважливіших завдань сучасної освітньої практики рамках нових державних освітніх стандартів. Сучасний світ настільки динамічний і змінюється він так швидко, що вижити в ньому, спираючись лише на напрацьовані стереотипи, неможливо. Сучасна людина повинна постійно проявляти дослідницьку, пошукову активність. Тому і нам, педагогам, необхідно постійно знаходитися у пошуку нових форм та методів, нових програм та технологій.

На сучасному етапі найбільший інтерес педагогів та батьків привертає до себе технологія STEM-освіти. Вона ґрунтується на проектно-орієнтованому підході до навчання дітей, формуванні інноваційного мислення з метою розвитку інтелектуальних здібностей у процесі пізнавальної діяльності та залучення до науково-технічної творчості [1, с.67].

Звичайно, застосування в роботі STEM-технології передбачає наявність сучасного предметно-просторового середовища, що розвиває, модулів - які дозволяють дітям займатися самостійною творчістю, індивідуальною та колективною діяльністю.

Докладніше хочеться зупинитися на освітньому модулі «Експериментування з живою та неживою природою». Тут особливо важливою є технологія проблемного навчання, тобто постановка ігрових проблемних ситуацій, проблемних завдань для розвитку пізнавально-дослідницької активності дитини.

В експериментуванні з живою і неживою природою дитина стає в позицію вченого, першовідкривача. Перевіряти ті чи інші явища на практиці самостійно дошкільнику дуже цікаво, він може не тільки побачити, але й зрозуміти, чому відбувається саме так, а не інакше. Дитина багато дізнається про навколишній світ у вигляді чуттєвого сприйняття і через джерела інформації (батьки, друзі, ЗМІ, література, самостійні експерименти). Акцентуючи увагу дітей на протиріччях між їх життєвим досвідом і даними дорослим уявленнями про навколишній світ, ми спонукаємо дітей до постановки проблемних питань, розгляду тієї чи іншої проблеми з різних позицій. Заохочуємо дітей до порівняння, узагальнення, висновків. Цікава та захоплююча ігрова проблемна ситуація є найефективнішим засобом для ознайомлення дошкільників зі світом живої та неживої природи, уточнення та систематизації знань про навколишній світ.

Завдання педагогів полягає в тому, щоб дати можливість дитині відчувати себе справжнім дослідником, винахідливим експериментатором. Не потрібно давати відразу готову відповідь, дуже важливо, щоб дитина обґрунтувала, пояснила свою знахідку. Обговорюючи з дитиною її відповіді, ми намагаємося дати можливість самоствердитися, підкреслюючи при цьому її роль як автора. У роботі дітьми ми дотримуємося суті висловлювання В.А. Сухомлинського: «Умійте відкрити перед дитиною в навколишньому світі щось одне, але відкрити так, щоб шматочок життя загравав усіма кольорами веселки. Залишайте завжди щось недомовлене, щоб дитині захотілося ще й ще раз повернутися до того, що вона дізналася».

Намагаючись, щоб діяльність дітей зберігала самостійний пошуковий характер, ми створюємо умови виникнення зацікавленості, щоб процес експериментування був не тільки розвагою, а й пізнанням. Зацікавити можна вже лише однією фразою: «Хлопці, а де може ховатися повітря?» або «Звідки з'являються камені?»; можна провести дослідження у вигляді фокусів «Що не має тіні?», «Піднімання води» і т. д. Головна перевага експериментування з живою та неживою природою полягає в тому, що саме воно дає дітям реальні уявлення про різні сторони предметів, явищ, про їхні стосунки з іншими явищами та предметами, а також середовищем, в якому вони перебувають [2, с. 49].

Підвищити інтерес дітей до пізнавально-дослідницької діяльності дає можливість запровадження в освітній процес модульної дитячої цифрової лабораторії. Працюючи в лабораторії, дитина бере участь у формулюванні проблеми, усвідомлює мету пошуку, активізує накопичені раніше нею самою знання, бере участь в обговоренні, розмірковує, проводить пошукову діяльність, самостійно застосовує отримані знання. Лабораторія є ефективним доповненням до класичних посібників для організації пізнавально-дослідницької діяльності.

Щоб розширити знання дітей про навколишні явища, зрозуміти їх взаємозв'язок і взаємозалежність, розвинути пізнавальні здібності і підвищити інтерес до природничих наук педагоги закладів дошкільної освіти можуть поєднати проведення дослідів з різними об'єктами живої неживої природи з дослідями в комп'ютерній лабораторії. Діти за своєю природою - дослідники. Дослідницька, пошукова активність – природний стан дитини. І тому підтвердженням є їх допитливість, постійне прагнення експерименту, бажання самостійно знаходити рішення в проблемній ситуації. Уміння та навички дослідника, отримані в дитячих іграх і в спеціально організованій діяльності, легко закріплюються і переносяться надалі у всі види діяльності. Найцінніші і найміцніші знання - не ті, що засвоєні шляхом вивчання, а ті, що здобуті

самостійно, під час власних творчих досліджень. І наше завдання не припиняти цю діяльність, а, навпаки, активно допомагати [4, с.98].

Поява в дитини інтересу до експериментування безпосередньо залежить від особистої зацікавленості педагога, від його бажання дати дітям можливість діяти самостійно відповідно до заданого алгоритму, від вміння «занурюватися» у значущі для дитини суперечливі ситуації. Звичайно, у виборі експериментів необхідно орієнтуватися на інтереси дітей.

Знання та враження, отримані дітьми в процесі експериментування з живою та неживою природою, створюють не лише базу для розвитку та формування правильних уявлень, а й є певним підґрунтям для ознайомлення та уточнення знань про природне середовище, а якщо подивитися ширше – ознайомлення дітей з світом. У процесі експериментування в змодельованих педагогічних ситуаціях дитині легше спланувати свою діяльність, засвоїти норму поведінки в навколишньому світі. На етапі розвитку суспільства потрібен новий тип особистості, що володіє глибокими знаннями про навколишній світ, уміє вибирати правильну поведінку у природі.

Ми прагнемо того, щоб у кожної дитини було сформовано первинне уявлення про світ і ставлення до нього було:

- пізнавальне – «світ дивовижний, сповнений таємниць і загадок, і я хочу їх дізнатися і розгадати»;

- дбайливе – «світ прекрасний і ніжний, він вимагає до себе розумного підходу та охорони, йому не можна шкодити»;

- творче - «світ такий прекрасний, і я хочу зберегти і примножити цю красу» [3, с.56].

Працюючи з дошкільнятами, важливо пам'ятати: чим би ми з ними не займалися, про що б не розповідали, - завжди йде процес формування ставлення дитини до світу, в якому ми живемо, і зрештою саме це ставлення і визначатиме, на що в майбутньому дитина, направить свої знання та здібності: на марнотратство та руйнування або на творення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доронова Т. М. Пізнавально-дослідницька діяльність старших дошкільників / Т. М. Доронова, Н. А. Короткова // Дитина в дитячому садку. – 2003. – № 3.
2. Зикова О. А. Експериментування з живою та неживою природою / О. А. Зикова. – М.: ЗАТ «Елті-Кудіц», 2017.
3. Організація експериментальної діяльності дошкільнят: методичні рекомендації / за ред. Л. М. Прохоровий. – М.: АРКТІ, 2003. – 64 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>